

KONYA MEVLANA KÜLTÜR MERKEZİNİN ERİŞİLEBİLİRLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice Derya ARSLAN¹

Sümeyye Merve ACAR²

Öz

Kentsel çevrenin ve yapı içindeki mekânların tüm kullanıcılar için erişilebilir olması aynı zamanda engelli bireylerin de bu yapıyı çevreleri kullanımının artırılması önemlidir. Yaş, beceri durum ve imkânların oluşturduğu farklılıklara karşın tüm bireylerin mümkün olduğu oranda eşit ve aktif kullanımlarını sağlayan çevre ya da tüm ürünlerin tasarlanması sürecindeki tasarım yaklaşımı; herkes için tasarım kavramı, bugün tüm mimari çalışmalarda ele alınmaktadır. Mekân ve çevre tasarımında kullanılabilirlik ve erişilebilirlik ele alınarak, her türlü birey için eşit kullanım şartlarının sağlanması, tasarlanan yapı, çevre ve iletişimin herkes için eşit imkânlarda sunulması, kullanım yöntemlerinin kişilerin bireysel yetenek ve tercihlerine göre geniş seçenekler içermesi evrensel tasarım ilkeleri temel alınarak oluşturulabilmektedir. Bu bağlamda erişilebilirlik sosyal hayata katılımı etkili bir parametredir. Toplumsal yaşamın her alanında engellilerin de yer alması, eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinden faydalanması, üretime, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlere katılımının sağlanması için her çeşit mekân erişilebilirlik kriterlerini sağlayacak standartlarda düzenlenmelidir.

Bu çalışmada Konyada birçok etkinliğe ev sahipliği yapan Mevlana Kültür Merkezi'nin evrensel tasarım yaklaşımıyla engellilik ve erişilebilirlik kavramları bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bina yakın çevresinin; yaya geçidi, yaya yolu, otopark, rampa düzenlemeleri özelinde ve bina iç mekânlarının; merdiven, asansör, koridor ve işaret düzenlemeleri özelinde fotoğraflama, yerinde ölçüm ve gözlem teknikleri ile mevcut durumları tespit edilmiştir. Mevcut durum tespitleri ulusal ve uluslararası erişilebilir çevre standartları ve erişilebilir bina standartları doğrultusunda oluşturulan tablolar aracılığı ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda Mevlana Kültür Merkezi'nin erişilebilir çevre ve bina standartlarını tam olarak sağlamadığı tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Belirlenen standartlar ile ilerdeki tasarımlar için bir rehber oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Erişilebilirlik, Evrensel Tasarım, Engelli Birey, Mevlana Kültür Merkezi*

¹ Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, E-Posta: deryaarslan@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7742-3405

² Mimar, Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, E-Posta: smacar72@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1969-1097

ARSLAN, D., ACAR M. (2020). Konya Mevlana Kültür Merkezinin Erişilebilirlik Açısından Değerlendirilmesi. . Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, "Erişilebilirlik" Özel Sayısı Cilt 2, 285-326. DOI: 10.21560/spcd.vi.821046.

ASSESSMENT OF KONYA MEVLANA CULTURAL CENTER WITH RESPECT TO ACCESSIBILITY

Abstract

The accessibility of the urban environment and spaces within the building for all users and increasing the usage of these built environments by individuals having with disabilities is important. The design approach that ensures equal and active use of all individuals as much as possible despite the differences created by age, skill, situation and opportunities the concept of design for everyone is addressed in all architectural works today. By considering usability and accessibility in space and environmental design, providing equal usage conditions for all kinds of individuals, providing the designed building, environment and communication with equal opportunities for everyone, including the usage methods wide options according to the individual abilities and preferences of the people can be created on the basis of universal design principles. In this context, accessibility is effective parameters in participation in social life. All kinds of spaces should be arranged at standards that will meet the accessibility criteria in order to include disabled people in all areas of social life, to benefit from education and rehabilitation services, to ensure their participation in production, social, cultural and sports activities. In this study, it is aimed to evaluate Mevlana Cultural Center, which hosts many events in Konya, in the context of disability and accessibility concepts with its universal design approach. For this purpose, the near building's environment; for pedestrian crossing, pedestrian road, parking lot, ramp arrangements and building interiors; The current situation of the stairs, elevators, corridors and sign arrangements were determined with photography, on-site measurement and observation techniques. Existing situation assessments have been evaluated through tables created in line with national and international accessible environmental standards and accessible building standards. As a result of the assessment, it was determined that the Mevlana Cultural Center did not fully meet the accessible environment and building standards and solutions were offered. It has created a guide for future designs with the determined standards.

Keywords: *Accessibility, Universal Design, Disabled Individual, Mevlana Cultural Center*

GİRİŞ

Sanayi devriminin bir getirisi olarak gelişen kentleşme olgusu ile nüfus ve gereksinimler hızla artmış, yapılı çevre oluşturma sürecinde ergonomik ve herkes için ulaşılabilir nitelikte düzenlemeler yapılması gerekli olmuştur. Kenti var eden ve ona anlam kazandıran bu çeşitlilik nedeniyle yerel ve merkezi yöneticilerin kentteki tüm bireylere eşit şartlarda hizmet vermesi gerekmektedir (Kalaycı ve ark., 2006). Evrensel tasarım kavramı; her bireye hitap eden ürünler ve yapılı çevreler sunması, tüm ölçütlerde, yaşlarda ve yeteneklerdeki bireyler için yaşamı kolaylaştıracak bir tasarım yaklaşımı olması nedeniyle önem arz etmektedir. Yaşam kalitesini yükseltmek sağlıklı yaşanabilir çevreler oluştururken; eşitlik, sosyal sınıf farkı yaratmaksızın herkese uygun mekânlar yaratma, mümkün olduğunca çok kişi tarafından eşit şartlarda kullanılan alanlar ve ürünler tasarlama hedefi önceliklidir. Bu bağlamda erişilebilirliği sağlamak evrensel tasarım için bir kriter olmaktadır. Erişilebilirlik ile ihtiyaçlar doğrultusunda mekân ve mekân gruplarına hizmet olanakları sağlanırken; bağımsız ve eşit olarak faydalanma da sağlanmaktadır. Farklı gereksinimleri olan bireylerin, yardıma ihtiyaç duymadan açık ve kapalı mekânlara ulaşabilmesi ve kullanabilmesi erişilebilirliğin ana çizgisini ortaya koymaktadır. Evrensel tasarımın değindiği toplum hayatına engellilerin katılımını sağlamak; alana, yapıya, hizmete erişimi sağlamak ile mümkündür. Binanın tasarımında engelli bireylerin erişilebilirlik çözümlerinin yön bulma yeteneği ile bütünleşmesi anlayışı toplumdaki her bireyin potansiyelini geliştirmesine ve sosyal yaşama katılmasına zemin hazırlayacağı öngörülmektedir.

Engelli bireylere yönelik mekân tasarımına dair ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda yapılmaya başlanmıştır. Örneğin ANSI A117.1, 1961; BSI, 1979 vb. gibi standartlar mekân tasarımlarında kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye'de buna paralel olarak 1991 yılında 'Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları' isminde standart (TS 9111) 1991 yılında yürürlüğe girmiştir. 1993 yılında Birleşmiş Milletler tarafından yaşlı ve engelliler için erişilebilirlik kapsamında standart kurallar (United Nations, 1993) belirlenmiş ve takip eden yıllarda farklı başlıklarda standartlar yayımlanmıştır (The Center for Universal Design, 1997; Story ve ark., 1998; Preiser ve Ostroff, 2001).

1998 yılında Uluslararası Standartlar Organizasyonu (ISO 9241) tarafından erişilebilir ve evrensel tasarım ilkeleri yayımlanmıştır. Barnes ve ark.(1999) engellileri toplumsal hayatın dışında tutan ve baskı altında yaşamaya zorlanan bir grup olarak tanımlamış ve bu akım neticesinde Hanson (2004) erişilebilirlik için tasarım yaklaşımını ele almıştır. Türkiye’de 2013 yılında yayımlanan yönetmelik ile erişilebilirlik izleme ve denetleme uluslararası normlarda bir standart hale dönüşmüştür. Standartlara uygun düzenlemeler uygulamalarda yer almaya başlamıştır.

Bu çalışmada Konya’da birçok etkinliğe ev sahipliği yapan Mevlana Kültür Merkezi’nin evrensel tasarım yaklaşımıyla engellilik ve erişilebilirlik kavramları bağlamında uygulamalarda uyulması gerekli standartlar doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Özellikle yerli ve yabancı on binlerce insanın ziyaret etmesinden, Konya İli için birçok etkinliğe ev sahipliği yapmasından ve sosyal hayatta aktif bir şekilde rol oynamasından dolayı bu bina ve çevresinin erişilebilirlik bağlamında değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Belirlenen amaç doğrultusunda bina yakın çevresinin; yaya geçidi, yaya yolu, otopark, rampa düzenlemeleri özelinde ve bina iç mekânlarının; merdiven, asansör, koridor ve işaret düzenlemeleri özelinde fotoğraflama, yerinde ölçüm ve gözlem teknikleri ile mevcut durumları tespit edilmiştir. Mevcut durum tespitleri ulusal ve uluslararası erişilebilir çevre standartları ve erişilebilir bina standartları doğrultusunda oluşturulan tablolar aracılığı ile değerlendirilmiş ve öneriler geliştirilmiştir.

EVRENSEL TASARIM VE ERİŞİLEBİLİRLİK

Evrensel tasarım tüm ürünlerin ve çevrelerin, farklı yetenek, eğitim ve ihtiyaçlara sahip bireylerin beklentilerini karşılayacak, tüm bireylere eşit kullanım olanakları verecek ürünlerin üretimi ve tasarımıdır. Evrensel tasarımın amacı, ulaşılabilir olma özelliğinin yanında, kullanıcıların yeteneklerine bakmaksızın mümkün olabildiği kadar büyük bir kitle tarafından kullanılacak ürünler, yapılar ve çevrelerin tasarlanmasıdır. Evrensel tasarım, aynı zamanda herkes için tasarım, diğer bir deyişle engelsiz tasarım, eşitlikçi kullanım, kapsayıcı tasarım, yaşam boyu süren tasarım gibi kavramlarla da karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşımın çerçevesi oldukça geniş bir çeşitlilik

sergileyen insan profili olarak; çocukları, yaşlıları, engelli/özürlü insanları, farklı boyutları olan insanları, hasta ya da sakatlanmış insanları, hamile bayanları, çocuklu bireyleri, geçici güç, bilinç kaybına sahip olan ve daha nice farklı insanlık durumuna dair farklılıkları kapsamaktadır. Evrensel tasarım, “ürün, mekân ve çevrelerin farklı yaş, beceri, durum ve yeterlilikteki insanlar tarafından kullanılacak şekilde tasarlanması” olarak tanımlanmaktadır (Story ve ark. 1998). Evrensel tasarım kavramının da çıkış yeri olan Evrensel Tasarım Merkezi 1997 yılında “evrensel tasarım” kavramını kapsamlı bir biçimde ifade etmek amacıyla, evrensel tasarım prensiplerini yayınlamışlardır (Tablo 1).

Tablo 1. Evrensel tasarım prensipleri (The Center for Universal Design)

PRENSİPLER	REHBERLER
EŞİT KULLANIM	• Bütün kullanıcılar için kullanımın aynı değerde olması sağlanmalıdır. Mümkünse her zaman aynı, mümkün olmadığı zaman eş değer kullanım olmalıdır.• Bütün kullanıcılar için ayrımcılıktan kaçınılmalıdır.• Mahremiyet, güvenlik ve emniyet için şartlar bütün kullanıcılar için elde edilebilir eşitlikte olmalıdır.• Tasarım bütün kullanıcılara aynı çekicilikte sunulmalıdır.
KULLANIMDA ESNEKLİK	• Tasarımda kullanıcılar için kullanım şekillerinde seçme hakkı sağlanmalıdır.• Tasarım kullanıcılar için erişim ve kullanımda hem sağ hem de sol el kullanımına imkân vermelidir.• Tasarımın doğru ve dikkatli bir şekilde kullanımını sağlayacak tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.• Tasarımın kullanıcıların hızına uyma yeteneği sağlanmalıdır.
BASİT VE SEZGİSEL KULLANIM	• Tasarımda gereksiz karmaşıklık ortadan kaldırılmalıdır.• Tasarımda kullanıcı beklentileri ve sevgileri dikkate alınmalıdır.• Tasarımda kullanıcıların okuma yazma seviyeleri ve yabancı dil becerileri dikkate alınmalıdır.• Tasarımda bilgi düzeninin önemine göre yoğunlaştırılarak kullanılması gerekmektedir.• Tasarım, iş süresince veya bitiminde etkili uyarıcıların devrede olmasını sağlamalıdır.

ALGILANABİLİR BİLGİLENDİRME	• Tasarım için gerekli olan bilgilendirmede farklı anlatımlar kullanılmalıdır. (resimli, sesli, dokunma duyusuyla algılanabilen)• Tasarım için gerekli bilgilendirmenin maksimum anlaşılabilirlikte olması sağlanmalıdır.• Tasarımda kullanılan elemanlar tanımlanabilecek şekilde birbirinden ayrılmalıdır. Bu yönlendirme ve kılavuz oluşturma ile gerçekleşmektedir.• Tasarım duyuşsal kısıtlamalara sahip insanlar tarafından kullanılan tekniklerden veya araçlardan daha iyi olan çözümler getirmelidir.
TASARIMDA HATA PAYI	• Tasarımda kullanılan elemanlar tehlike ve hataları mümkün olduğu kadar azaltacak şekilde düzenlenmelidir. En çok kullanılan elemanlar için ulaşılabilirlik sağlanmalı, tehlikeli elemanlar Hata Payı yok edilmeli, izole edilmeli veya bu elemanlara karşı korunma sağlanmalıdır.• Tasarım, oluşabilecek tehlikeler ve hatalar konusunda uyarı sağlamalıdır.• Tasarım oluşabilecek hatalara ve tehlikelere karşı koruma özelliklerini sağlamalıdır.• Tasarımda, dikkat isteyen işlerdeki hareketleri sınırlayıcı önlemler geliştirilmelidir.
DÜŞÜK FİZİKSEL GÜÇ KULLANIMI	• Tasarım, kullanıcıların doğal vücut yapıları ile kullanabilmelerine imkân vermelidir.• Tasarım çalıştırılırken makul ölçüleri aşmayacak şekilde güç kullanımı sağlanmalıdır.• Tekrar eden hareketler mümkün olduğu kadar azaltılmalıdır.• Tasarımın uzun süreli fiziksel güç harcanmasını azaltacak şekilde yaklaşımı olmalıdır.
YAKLAŞIM VE KULLANIM İÇİN BOYUT VE MEKÂN ALGILANMASI	• Oturan veya ayakta olan her kullanıcının önemli elemanları görebilmeleri için engelsiz bakış açısı sağlanmalıdır.• Oturan veya ayakta olan her kullanıcının bütün elemanlara rahat uzanması sağlanmalıdır.• Tasarım farklı el ölçülerine ve kavrama özelliklerine uyum sağlamalıdır.• Kişisel yardım veya yardımcı araçların kullanımına imkân sağlanması için gerekli alan sağlanmalıdır.

Erişilebilirlik kavramının ilk ortaya çıkışı, American National Standard Specifications for Making Buildings and Facilities (ANSI, 1961)'de yer alan “Yapıları fiziksel engellilere göre erişilebilir ve kullanılabilir yapma” yönerge kitabı ile olmuştur. Erişilebilirlik, engellilerin toplumdaki diğer bireyler gibi bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına tam ve etkin katılım sağlayabilmelerini; fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemlerine eşit koşullarda sahip olmalarını ifade etmektedir. Herhangi bir engeli olan *özellikle* tekerlekli sandalye kullanan kişilerin, tüm bina ve yakın çevresi kullanıcılarının, normal kullanım şartları ve altında yardımsız olarak rahatlıkla giriş-çıkışına, içeride dolaşmasına ve burada sunulan tüm hizmetlerden yararlanmasına imkân tanıyan her çeşit bina, ulaşılabilir nitelikte olarak kabul edilir (TSE TS 9111, 2011). Kısaca erişilebilirlik; hayata katılmada ve ihtiyaçlar doğrultusunda mekân ve mekân gruplarına, hizmetlere, olanaklara *ulaşılabilirlik sunulması*, bağımsız ve eşit olarak faydalanma ilkesinin sağlanmasıdır. Engellilik; bireyin geçirdiği hastalığın türüne göre vücut için gereken hayati fonksiyonlarının kendine yetecek düzeyde olmaması ve normal sayılan ölçüler dâhilinde bir rolü yerine getirmeme veya özürülük ve sakatlık sonucu oluşan bir dezavantajlı olma durumudur.

1. Engellilik Standartları

Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından yayınlanan engellilere yönelik kural ve standartlar klavuzu; kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar; yol, kaldırım, yaya geçidi, yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alan düzenlemeleri ile birlikte özel yapı ve çevre düzenlemelerine ilişkin erişilebilirlik düzenlemelerine ait açıklamaları kapsamaktadır. Kılavuz; erişilebilir çevre standartları ve erişilebilir yapı standartları başlıklarını oluşturarak, özellikli yapılar için özel düzenleme kuralları, mevcut yapılar, toplu taşıma hizmetleri, bilgilendirme işaretleme ve duyumsanabilir (hissedilebilir) yüzeyler ile ilgili standartları içermektedir. Alanlarda dış mekânı tanımlayan elemanlara ait olması gereken ölçüler ve tasarım şekillerine erişilebilirliğin sağlanması için belli standartlar çevresinde güvence altına alınmaktadır. Fiziksel engelli bireyler için yapılacak çalışmalarda değinilmesi gereken başlıklar ve standartlar için gerekli içerikler standartlar da erişilebilir çevre ve bina alt başlıklarında verilmiştir.

MATERYAL VE YÖNTEM

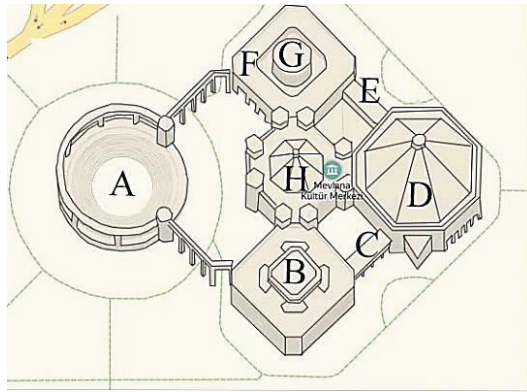
Çalışmada Konya İli, Karatay İlçesi'nde kültürel ve sosyal etkinliklerin sıklıkla gerçekleştirildiği Mevlana Kültür Merkezi iç ve dış mekânlarının erişilebilir çevre ve erişilebilir bina değerlendirmesi yapılmıştır. Bu kapsamda;

- Dünya Engelliler Vakfı (DEV), 2011 *öncülüğünde Evrensel Standartlar ilke, usul ve esaslarına göre planlanmıştır; "Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu, Ulaşılabilirlik Gereklere"*,
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (ÖZİ), 2011, *Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı*,
- Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından hazırlanan TS 12576 "Şehir içi Yollar Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları",
- TS 9111 "Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları",
- BM 2004, *Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment*, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development ve
- DIN 18024-01, 1998, "Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie Spielplätze"
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018, *Otopark Yönetmeliği*, başlıklı çalışmalar doğrultusunda bir değerlendirme tablosu oluşturulmuş ve mevcut durum değerlendirilmiştir.

Çalışmanın kapsamı; kültür merkezine engelsiz erişimin sağlanabilmesi için kültür merkezi açık alanına ait kaldırımlar, yaya yolları, merdivenler, rampalar ve otopark alanları gibi bina girişine kadar olan güzergâhtaki unsurlar ile birlikte binaya ait bloklardaki girişler, blokların iç mekânında uygulanan merdivenler, rampalar, engelli asansörleri, koridorlar gibi erişilebilirliği etkileyen tüm alanları içermektedir. Araştırma kapsamında Mevlana Kültür Merkezi tamamı incelenmeye alınmamış, erişilebilirliği etkileyen ulaşım akslarında bulunan öğeler haricindeki mekânlar araştırmanın dışında bırakılmıştır.

MEVLANA KÜLTÜR MERKEZİNİN ERİŞİLEBİLİRLİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Mevlana Kültür Merkezi, Mevlana Müzesi'ne yaklaşık bir kilometre uzaklıkta, tarihi Üçler Mezarlığı'na yakın konumda Konya İli, Karatay ilçesinde yer almaktadır. Mevlana Müzesi' ne ve Şehitlik Müzesi' ne yakın konumu ile birlikte çevresinde projelendirilmiş kültür merkezi ile turizm ve kültür aksını oluşturmaktadır. Bölgeye ulaşım şehir merkezinden veya diğer ilçelerden düzenlenen toplu taşıma araçları ile sağlanmaktadır. Her yıl Mevlana Celaleddin-i Rumi'yi anma törenleri kapsamındaki Şeb-i Arus etkinlikleri yurt içi ve yurt dışından gelen ziyaretçiler için önemli bir buluşma noktası niteliğindeki Mevlana Kültür Merkezi'nde yapılmaktadır. Konya' da yapılacak program ve etkinliklere gerek açık alanı gerekse kapalı hacmi ile hizmet verebilecek kapasitedeki kültür merkezi; yaklaşık 100.000 m²'lik bir alana sahiptir. Kültür merkezi A, B, C, D, E, F, G, H bloklarından oluşmaktadır (Şekil 1). A blok 3000 kişilik açık sema gösteri alanını içermektedir. B blok içinde sergi salonları ve konferans salonunu barındırmaktadır. C blok mutrip heyet çalışma odalarından oluşmaktadır. D blok dünyanın en büyük kandiline sahip sema alanına sahiptir. E blok geçiş galerisi niteliğinde iki girişten oluşur. F blok da ise kültür müdürlüğü ofisleri, sanat atölyeleri bulunmaktadır. G blok tamamen kendine özgü bir işlevde şadırvan ve mescit mekânını kapsamaktadır. H blok ise protokol ve engelli girişinin tanımlandığı aynı zamanda kafeterya, havuz, ana fuaye gibi mekanlara sahiptir.

Şekil 1. Mevlana Kültür Merkezi vaziyet ve bloklar (Web iletisi 1)

Yaklaşık 100.000 m²lik bir alana sahip olan Mevlana Kültür Merkezi'ne kuzey ve batı yönünde caddelere açılan yaya yolları ile doğu ve güney yönünde ise otopark düzenlemelerinden erişim sağlanmaktadır. Parselin batı yönünde yer alan, yoğun trafiğe sahip Aslanlı Kışla Caddesi üzerinden gerekli yaya geçidi ve trafik lambası düzenlemesiyle tramvay durağından alana ulaşım sağlanmaktadır. Aynı zamanda diğer toplu taşıma araçları da batı cephesinde bulunan kaldırım aksında yolcuları bırakmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Mevlana Kültür Merkezi blok girişleri, durak yerleri, otopark giriş çıkışları ve yaya yolları (Web İletisi 2)

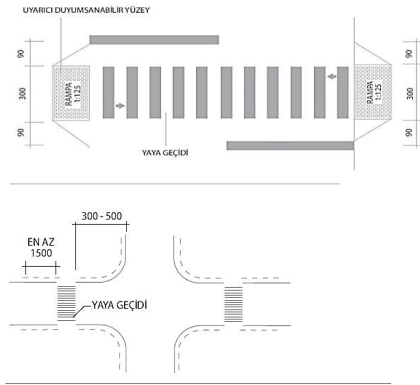
Yapıya ait açık alanın büyüklüğü ve yeşil alanlara sahip olması etkinlik sonrası etkileşime veya insanların rahatlamak için bir araya gelmesine, insanların sosyalleşirken ortamdan faydalanmasına hizmet etmektedir. Mevlana Kültür Merkezi etkinlikler sürecinde açık alanlarının da kullanıcı yoğunluğu taşıdığı bir merkezdir. Alana 5 farklı noktadan sağlanan girişler, açık sema alanının çevresinde oluşturulan aksa katılarak, eğimli ve basamaklı yaya yolları ile binaya ulaşmaktadır. Alanın incelemesi; erişilebilir açık alan ve erişilebilir bina iç mekânı olmak üzere iki başlık altında yapılmıştır. Erişilebilir açık alan değerlendirilmesi; yaya geçidi, yürüyüş yolları, rampalar, merdivenler, otopark alanlarını içermektedir. Erişilebilir iç mekan değerlendirilmesi; bina girişleri, bina içi düşey ve yatay sirkülasyon elemanlarını içermektedir.

1. Erişilebilir Açık Alan Değerlendirmesi

Mevlana Kültür Merkezi dış mekânlarının erişilebilirlik değerlendirmesi için değerlendirme tablosu (Ek 1) hazırlamada ÖZİ, 2011, Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, DEV “Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu, Ulaşılabilirlik Gereklere (2011)” önderliğinde; TS12576, BM 2004, TS9111, DIN 18024 ve Otopark Yönetmeliği 2018’den faydalanılmıştır.

1.1. Yaya Geçidi

Yaya geçidi için standart düzenlemeleri Şekil 3’deki çizim ile görselleştirilerek anlatılmış ve alandaki kaldırım, uyarıcı yüzey ve rampa düzenlemelerinin standarda uygun olduğu gözlenmiştir. Tramvay durağından alana geçiş sırasında oluşturulan yaya geçidi yüzeyi ve iki yönlü rampalar da standartlara uygun olarak düzenlenmiştir (Şekil 4). Karşıdan karşıya geçişi sağlayan trafik akslarındaki kaldırımlar görme engelliler için duyumsanabilir yüzeyi ile tekerli sandalye kullanıcısı için iki yönden eğimli rampa düzenlemeleri ile erişilebilirlik standartlarını sağlamaktadır (Şekil 5).

Şekil 3. Yaya kaldırımı ve geçidi standartları (TS 12576)

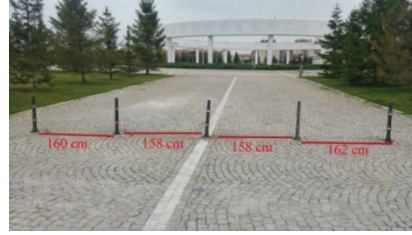
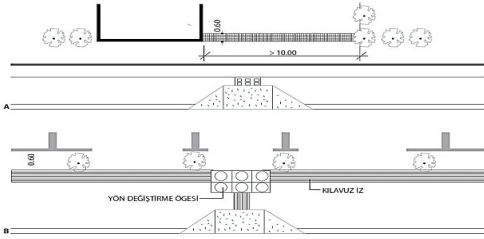
Şekil 4. Tramvay durağı ile Aslanlı Kışla cadde bağlantısı

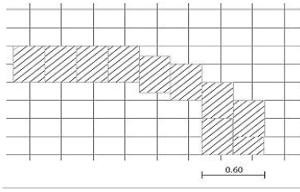
Şekil 5. Kışlaönü sokakta bulunan trafik ışıklarındaki kaldırım düzenlemeleri

1.2. Yürüyüş Yolları

Yürüyüş yolları için standartlar çizim ile anlatılarak alandaki ölçülerin standarda uygun genişlikte olduğu, fakat kılavuz çizgileri uygulanmasının olmadığı gözlenmiştir (Şekil 6). Çalışma alanı içerisinde yer alan yürüyüş yollarının genişlikleri engelli bireylerin rahat bir şekilde kullanımı ve alana dâhil olmasını kolaylaştırmak için uygun ölçülerdedir. Zeminde beton plak taş, grobeton ve küp taş kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır. Yürüyüş yolları üzerinde yer alan çeşitli donatıların çevresi duyumsanabilir yüzey barındırmamakta, yollarda görme engelliler için kılavuz çizgilerine yer verilmemektedir. Otoparktan gelen eğimli yol haricinde kılavuz çizgilerine rastlanmazken bu uygulamada ise bir yere ulaşmadan kesilen duyumsanabilir yüzey uygulaması gözlenmiştir. Alandaki giriş noktaları üzerinde bulunan demir elemanlar hareket kısıtlılığına sebep olmaktadır (Şekil 7). Açık sema salonunun etrafında oluşan yaya yolları eğimli bir şekilde bloklara ulaşmaktadır. Bu yaya yollarında belirli bir mesafeden sonra geniş basamaklı merdiven düzenlemesi kullanılarak yol boyunca dinlenmeyi sağlayan bir aks oluşturulmuştur. Fakat bu aks boyunca basamaklara paralel düzenlenen ızgaralar ve duyumsanabilir bant uygulamasının olmaması engelliler için erişilebilirlik adına sorun oluşturmaktadır (Şekil 8).

Şekil 7. Giriş noktalarında bulunan demir elemanlar

Şekil 6. Yaya kaldırım kaplaması kılavuz izi ve genişliği (BM, 2004)

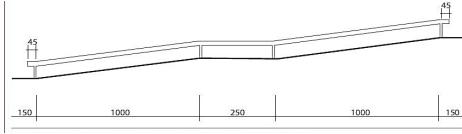

Şekil 8. Açık sema salonu etrafındaki geniş basamaklı merdiven düzenlemesi

1.3. Rampalar

Rampalar için standartlar çizim ile anlatılarak alandaki ölçülerin standarda uygun genişlikte olduğu, fakat korkuluk, duyumsanabilir bant ve uygun eğim uygulanmasının olmadığı gözlenmiştir (Şekil 9). Alanda bulunan kot farklılıkları eğimli yollar veya cadde kaldırımından alt kota düzenlenen rampalar ile sağlanmıştır. Bina çevresinde tretuvar kullanımında rampa uygulaması görülmektedir. Uzunluğu 10 metreye kadar olan rampalarda eğimin en fazla % 8 olması ve yaya yolu üzerinde bulunan rampaların eğiminin en fazla % 5 olması standartları uygulanmamıştır (Şekil 10). Uygulanan rampalarda görme engelliler için rampanın başında ve sonunda olması gereken 150 cm uzunluğunda ve değişik dokuda algılanabilir yüzey uygulaması yoktur. Rampa

boyunca kullanılması zorunlu olan korkuluk düzenlemesi gözlenmemiştir. Uzunlukları ve genişlikleri fazla olan mevcut rampaların eğimi standartların çok üstündedir. Bu bağlamda rampalar engellilerin kullanması ve erişimi konusunda sorun teşkil etmektedir.

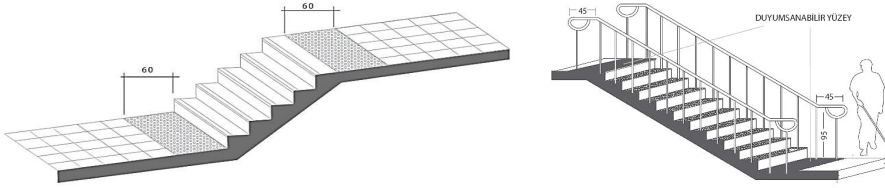
Şekil 9. Rampa eğim ve dinlenme alanları (BM, 2004)

Şekil 10. Rampa eğimleri ve genişlikleri

1.4. Merdivenler

Merdivenlerin standartlar çizimi ile anlatılarak alandaki ölçülerin standarda uygun genişlikte olduğu belirlenmiştir. Fakat korkuluk, duymasanabilir bant ve rıht yükseklikleri standartta uygun değildir (Şekil 11). Düzenlenen merdiven uygulamalarda, görme problemi olan insanlara rehberlik etmesi için bant ve korkuluklarda olması gereken kabartmalı yönlendirici işaretler yoktur. Merdivenlere ait rıht ve basamak genişlikleri fiziksel engelli bireyler için hareketi zorlaştırıcı etkiye sahiptir (Şekil 12). Merdivenlerde bulunan korkuluk yükseklikleri engelliler için standartlara uygundur. Alanda yer alan merdiven döşemelerinde kullanılan malzemeler beton veya taş olup kaygan bir yapıda olduğu gözlenmiştir.

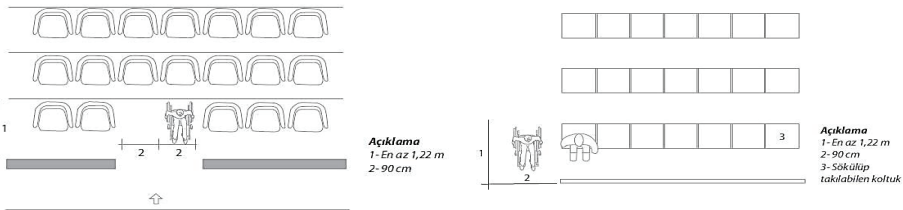
Şekil 11. Merdivene ait ölçüler (El kitabı, 2011)

Şekil 12. Parselin batısında bulunan kaldırım seviyesinden geçişi sağlayan merdiven uygulamaları

1.5. Açık Sema Salonu

Amfi düzeni için standartlar çizim ile anlatılarak alandaki ölçülerin standartların engelsiz tasarıma uygun olmadığı belirlenmiştir (Şekil 13).

Şekil 13. Amfi düzeninde tekerlekli sandalye için alan (TS 9111)

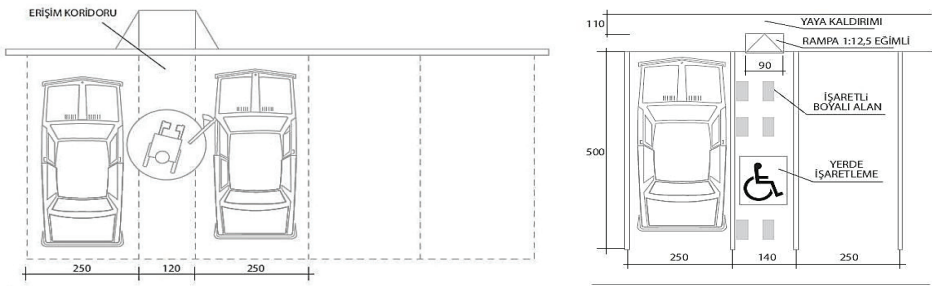
3000 kişilik açık sema gösteri alanını içeren A bloktaki amfi uygulaması engellilerin erişimi sağlanamamaktadır. Oturma birimleri ve basamaklar arasındaki ilişkilerde engelsiz tasarım standartları dikkate alınmamıştır. Amfide tekerlekli sandalye kullanıcı için boş bırakılmış bir alan veya takılıp sökülebilen sandalye uygulaması gözlenmemiştir (Şekil 14).

Şekil 14. Açık sema alanında bulunan amfi uygulaması ve ölçüleri

1.6. Otopark Alanları

Otopark alanları için standartlar çizim ile anlatılarak, alanda bulunan otoparkların engelli işareti, gerekli genişlik, işaretleme, kaldırım düzeni olmadığı gözlenmiştir (Şekil 15). Çalışma alanına Aslanlı Kışla Caddesi üzerinden ve Kışla Önü sokaktan otopark girişleri mevcuttur. Park yerinde yön gösterici engelli levhası ile yerde bulunması gereken engelli park işareti gözlemlenmemiştir. Tüm tesisteki park yeri sayısının %5'i kadar otopark yerinin engelliler için ayrılması, standartlara uygun olarak düzenlenmiştir. Engelli için ayrılmış bir park alanına rastlanmaması, park alan boyutlarının engelliler için tavsiye edilen 390 cm boyutundan düşük olması alana erişim konusunda sorun teşkil etmektedir (Şekil 16). Park alanında peyzaja dahil olunan eğimli yollara geçişte kaldırımlar oluşturulmuş fakat kaldırım rampaları bu düzleme entegre edilememiştir. Mevlana Kültür Merkezi; engellilerin kendi vasıtasıyla rahat inme ve binme yapabilmeleri binaya, mekâna ve açık alana erişim konusunda kısıtlama getiren otopark uygulamalarına sahiptir.

Şekil 15. Engelli park alanı açık otopark yeri ve taşıt yolu üzerindeki özellikleri (BM 2004)

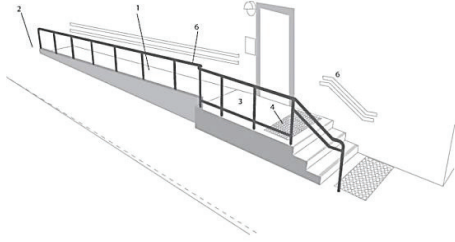
Şekil 16. Otopark ölçüleri ve uyarı levhaları

2. Erişilebilir Bina Değerlendirmesi

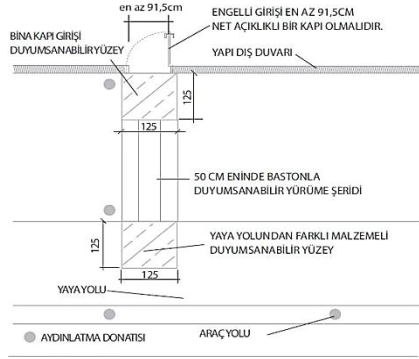
Mevlana Kültür Merkezi iç mekânlarının erişilebilirlik değerlendirmesi için değerlendirme tablosu (Ek 2) hazırlamada ÖZİ, 2011, Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, DEV “Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu, Ulaşılabilirlik Gereklere (2011)” önderliğinde; TS9111, TS12576, DIN 18024, BM 2004’den faydalanılmıştır.

2.1. Bina Girişleri

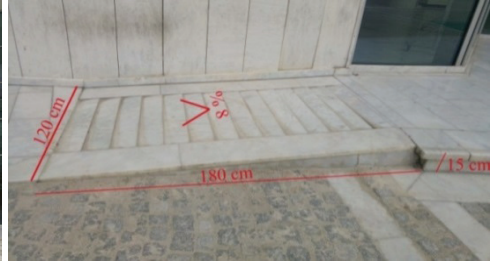
Binaların en az birinde engelsiz ulaşım ve giriş olanağı belirtilen standartlara uygun ve sürekliliği sağlayacak biçimde gerekli merdiven ve rampa düzenlemelerini içermelidir (Şekil 17). B blok standartları sağlayan kapı genişliklerine sahiptir. Engelliler için erişilebilir tasarım kılavuzundaki döner kapı uygulamasından kaçınılmalıdır maddesine uygun bir çözüm getirilmemiştir. Merdiven rıhtları kullanıcılar için uygun olmasına rağmen gerekli uyarıcı ve duyumsanabilir yüzeyleri barındırmamaktadır. Bloğa ait olan ve girişin solunda düzenlenen rampa eğimi ve genişliği tekerlekli sandalye kullanıcı için uygundur (Şekil 18). Rampada duyumsanabilir yüzeyi sağlamak adına oluşturulan pürüzlü düzenleme görme engelli bireylerin ulaşımı için engel veya risk oluşturabilmektedir. C blok girişindeki merdiven genişliği rahat ve esnek kullanıma hizmet ederken rıht *yüksekliği engelleyici unsur olarak belirlenmiştir*. Rampanın genişliği tekerlekli sandalye kullanıcılarına uygun olarak gözlenmiştir. Rampada standarda uygun eğim ve korkuluk düzenlemesi yapılmamıştır. Yüzey döşemelerinde algılanabilir elemanlara yer verilmemektedir. Aydınlatma elemanları diğer cephelerde ve girişlerde olduğu gibi konumlanarak ve aynı yükseklikte yer almaktadır (Şekil 19).

- AÇIKLAMA**
1 Rampa yüzeyi
2 Sahanlık
3 Kapı önünde sahanlık en az 1,5 m x 1,5 m
4 Merdiven başında ve sonunda hissedilebilir uyarıcı yüzey (60 cm)
5 İşaretlenmiş tamamlayıcı merdiven
6 Rampa ve merdivenin iki tarafında korkuluk
7 Korumalı bordür en az 5 cm

Şekil 17. Bina girişi ve ulaşılabilirlik düzenlemesi (TS 9111)

Şekil 18. B bloğa ait giriş düzenlemesi

Şekil 19. C bloğa ait giriş düzenlemesi

H blok iki farklı rampa düzenine sahiptir. Girişin formu üç farklı yönden yaklaşım ve açılım sağlamaktadır. Rampaların biri % 10 diğeri % 8 eğime sahiptir. Giriş kapısının üstünde yer alan engelliye ait olduğu belirtilen girişinde bir kapı açıklığı bulunmamakta ve engelsiz ulaşım adına uygun eğime sahip rampa düzenlemesi haricinde bir uygulama yer almamaktadır. Kapıların

genişliği tekerli sandalye kullanıcısı için uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Aydınlatma elemanları uygun standartta, kapının sağ ve solunda yer alarak girişi vurgulamaktadır. Girişte kaymayı engelleyici halı kullanımı, merdiven rıhtı bölümünde sabitlenmiş olsa da yol aksında erişilebilirlik için engel oluşturmaktadır (şekil 20). Ana giriş niteliğinde olan bu bloğun girişinde duyumsanabilir yüzey ve doku düzenlemeleri yoktur.

şekil 20. H bloğa ait giriş düzenlemesi

E blok girişinde yapıya ait arka çıkış niteliğinde D blok ve otopark kısmına yönelmiş düzenlemeler bulunmaktadır. Cephe boyunca iki noktadan giriş noktası sağlanmıştır. Fakat uygulama boyutunda bir giriş noktası kapatılmıştır. Giriş kapısının iki kenarında uygun yükseklikte bulunan aydınlatma elemanları gerekli aydınlatmayı sağlamaktan çok dekoratif niteliktedir. Bu cephede giriş ile bitişik bir merdiven ve rampa düzenlenmesi yer almamaktadır. Girişte zeminden 10 cm yükseklikte olan eşik, engelliler için bir sorun teşkil etmekte ve standartlara uymamaktadır (şekil 21).

Şekil 21. E bloğa ait giriş düzenlemesi

E bloğun açıldığı küçük bir bahçe niteliğindeki alanda bir üst kot ile ilişki merdiven ve rampa ile sağlanmıştır. Bu bölümden D bloğa geçişin olduğu açıklığa ulaşan sirkülasyon düzenlemesi gerekli standartları taşımayarak erişilebilirliğin sağlanmasında sorun oluşturmaktadır (Şekil 22). Rampanın uzunluğu standartlar gereği korkuluk içermeli ve açısı düşürülmelidir. Rampanın genişliği tekerlekli sandalye kullanıcılarına uygun olarak gözlenmiştir. Rampanın bitişindeki ızgara düzenlemesi ve rampa üzerinde bulunan tesisat kapağı erişilebilirliği kısıtlayıcı konumdadır.

Şekil 22. E bloğa erişim güzergâhındaki rampa ve merdiven düzenlemesi

D ve E blok girişi atıl kalmış bir şekilde ve niteliksiz olarak gözlenmiştir. Merdiven genişliği rahat ve esnek kullanıma hizmet ederken riht yüksekliği engelleyici unsur olarak belirlenmiştir. Rampa düzenlemesi cepheden algılanmayan daha arka planda çözümlenmiş ve uzunluğu bağlamında taşınması

gereken korkuluk düzenine sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Rampa genişliğinde yer alan demir sınırlayıcı eleman geçişi kısıtlamakta ve erişilebilirlik adına sorun teşkil etmektedir (Şekil 19). Aydınlatma elemanları diğer cephelerde ve girişlerde olduğu gibi konumlanarak ve aynı yükseklikte yer almaktadır.

Şekil 23. D ve E bloğa erişim güzergâhındaki rampa ve merdiven düzenlemesi

2.1.1. Bina Giriş Holleri

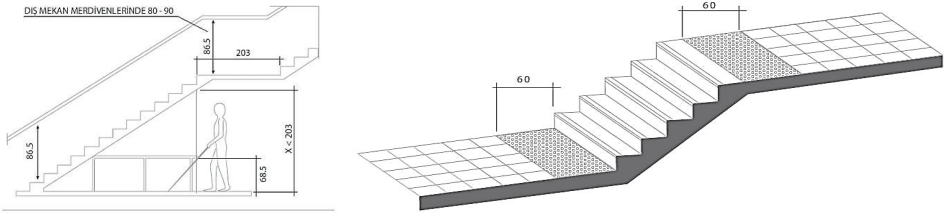
B blok da ve H bloğun toplantı odasında bulunan danışma, güvenlik alanları ve alanlara erişim incelendiğinde; tekerlekli sandalye kullanıcı ile gerekli iletişimin sağlanması için göz hizasına sahip olmayan danışma bankoları gözlenmiştir. B blok girişinde yer alan güvenlik ve danışma alanındaki banko düzenlemesi standartlara uygun değildir. H blok toplantı salonunda bulunan banko daha yenilikçi bir tasarım elde edilmesinden dolayı en fazla 85 cm yüksekliği ve en az 90 cm genişliği taşıyacak gerekli standartları sağlamaktadır (Şekil 24).

Şekil 24. Danışma bankosu düzenlemesi

2.2. Bina Düşey Sirkülasyon Elemanları

Merdivenler için standartlar çizim ile anlatılarak alandaki ölçülerin standarda uygun genişlikte olduğu belirlenmiştir. Fakat korkuluk, duyumsanabilir bant ve rıht yükseklikleri standartta uygun değildir (Şekil 25). Düşey sirkülasyon elemanlarından merdivenler incelendiğinde rıht yükseklikleri ve basamak genişlikleri bina içindeki konumlara göre farklılık göstermektedir. Erişilebilir tasarım standartları gereğince 220 cm' den alçak olan merdiven altlarının kapatılması şartı B blok da bulunan döner merdiven için uygulanmamıştır. (Şekil 26). Merdivenlerde kaymaya dayanıklı bant uygulaması 4 cm eninde ve et kalınlığı basamak üzerinden 0.01 cm den fazla olmayacak şekilde yapılmış şekilde standarda uygundur. Sahanlıklarda uygun hissedilebilir uyarıcı yüzeyler kullanılmamıştır. Merdivenlerin başlangıcında ve sonunda görme engelliler için 1,2 cm boyunda düz ve farklı malzeme kullanımı yoktur. Merdiven genişlikleri, küpeşte yükseklikleri ve korkuluk üzerinde bulunan kabartmalı yönlendirici yüzey uygulaması standartlara uygun şekilde düzenlenmiştir.

Şekil 25. Merdiven ve ulaşılabilirlik düzenlemesi (TS 9111)

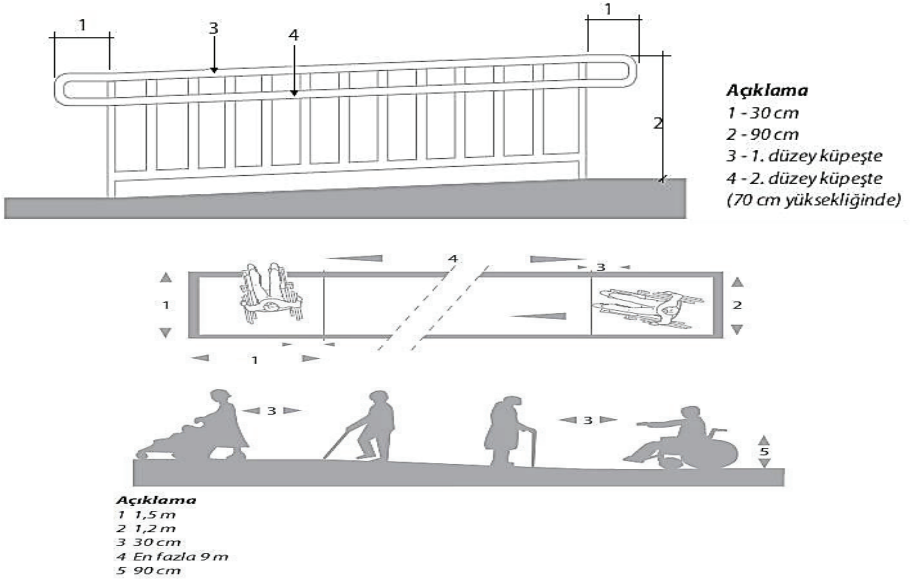
Şekil 26. Merdiven uygulamaları

H bloğa ait merdiven korkuluklarında her katta görme engelliler için kabartmalı bir yüzey yoktur (Şekil 27). Bu uyarıcı metal yüzeyler merdiven aksı boyunca devam etmemekte başlangıç ve bitişte yer alarak yönlendirmeyi sağlamaktadır.

Şekil 27. H bloğa ait seminer salonuna çıkan ve kafeteryaya inen merdiven tasarım

Rampalar için standartlar çizim ile anlatılarak, alandaki rampaların eğimi ve boyutları standardın üstünde olduğu gözlenmiştir (Şekil 28). B blok da bulunan Sultan Veled Konferans engelli girişine ait halı döşemeye sahip rampa, kullanıma imkân vermeyecek şekilde dar bir alanda çözümlenerek işlevsiz kalmaktadır (Şekil 29). Rampa sonrasında yer alan sahanlık gerekli manevra alanına ve yönlenmeye sahip değildir. Rampaların etrafında bulunması gereken 5 cm koruma bordürü uygulamasına rastlanmamaktadır. H blokta seminer salonuna girişi sağlamak için salonun giriş kapısının solunda kurgulanan sirkülasyon elemanı ve engelli tuvaletlerinden kafeteryaya geçişi sağlayan rampa uygulamaları genişlik olarak ve uyarıcı farklı malzemeden yapılmış yüzeyi barındırarak engelsiz tasarıma hizmet etmektedir (Şekil 30). Standartlarda bulunan, korkuluk üzerinde 70 cm ve 90 cm olarak iki ayrı düzeyde küpeşte yapılması gerekliliğine dikkat edilmemiştir. Rampa küpeşeleri başlangıcında uyarıcı kabartmalı yazıya sahip metal elemanlar bulunmaktadır.

Şekil 28. Rampa uygulamaları ve küpeşte uygulaması(TS 9111)

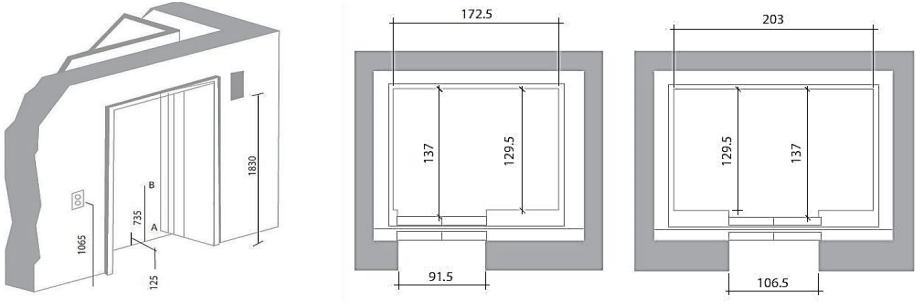

Şekil 29. B bloğa ait konferans salonu engelli girişine inen rampa tasarımı

Şekil 30. H bloğa ait seminer salonuna çıkan ve kafeteryaya inen rampa tasarımı

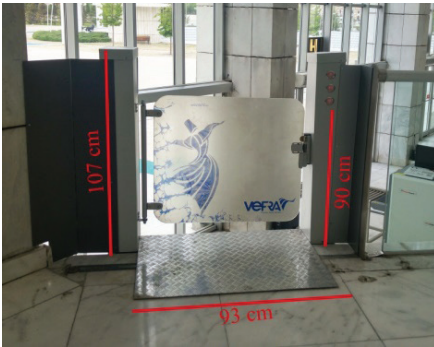
Yapıda incelenen asansör uygulamalarında mekâna sonradan konumlandırılabilir engelli asansörü ve kat asansörleri standartlara göre kıyaslanmıştır. (Şekil 31). Katlar arası asansör uygulamaları engelli ve engelsiz olarak isimlendirilerek ve belirli bir grubu ayırıcı uygulama ortaya konmuştur. Erişilebilir tasarım için gerekli olan asansöre ait ölçüler yerine getirilmemekte, asansör tuşlarının yerden yüksekliği herkes için ulaşılabilir düzeyde yer almamaktadır (Şekil 32). Sonradan mekânda yerini alan engelli asansörleri ulaşılabilir bir güzergâhta, uygun işaretlemelere sahip olmalıdır. Yardım almadan hizmet verebilme yeterliliğine sahip asansörler gerektiğinde bina için güvenle bağlantılı olmalıdır. Sadece H blok da bulunan katlar arası sirkülasyona izin veren bu yükseltici platform bloklar arası erişilebilirlikte bulunmamaktadır. Asansör genişliği ve uyarıcı işaretlerin yüksekliği standartlara uygun bir biçimdedir (Şekil 33).

Şekil 31. Asansöre ait ölçüler ve özellikler(TS 9111)

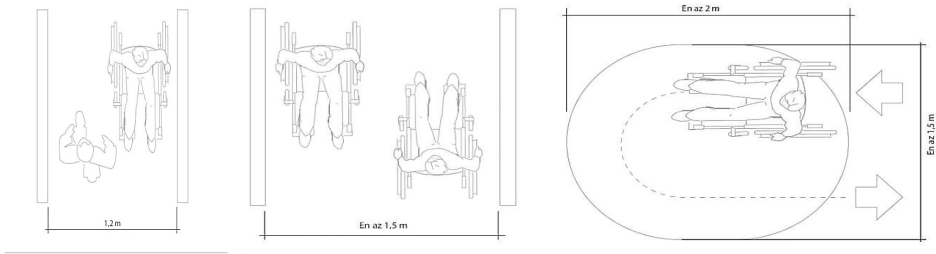
Şekil 32. H bloğa ait asansör uygulamaları

Şekil 33. H bloğa ait engelli asansörü uygulaması

2.3. Bina Yatay Sirkülasyon Elemanları

Bina içi yatay sirkülasyon için geçerli standartlar çizim ile karşılaştırılarak yeterli genişliğe sahip olduğu görülmüştür (Şekil 34). Yapıda düşey sirkülasyona hizmet eden koridorlar ve geçişler duymasanabilir yüzeye sahip değildir. Koridor genişlikleri tekerlekli, sandalye kullanıcısının hareketine ve manevrasına imkân verecek şekilde boyutlandırılmıştır (Şekil 35). H blokta galeri çevresinde oluşan ulaşım aksına ait holler kirişlerin bulunduğu yerde daralarak sürekliliği sağlamamaktadır. Standartlara göre bina içi koridorların net açıklığı 90 cm olması gerekliliği yapıda uygulanmıştır. Koridor dönüşlerinde olması gereken en düşük genişlik ölçüsü 125 cm standartlara uygun bir şekilde gözlemlenmiştir.

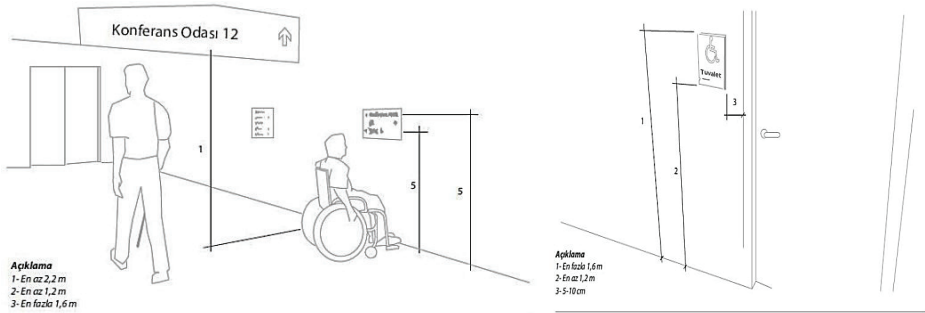
Şekil 34. Tekerlekli sandalye kullanıcısı için geçiş derinlikleri(TS 9111)

Şekil 35. Yapıya ait koridor düzenlemeleri ve boyutları

2.4. İşaretler, Levhalar ve Yardımcı Elemanlar

İşaretlerin yeri, yüksekliği ve tasarımı çizimde ifade edilen standartları kısmen sağlamaktadır (Şekil 36). H blok yapının diğer bloklarına kıyasla daha çok engelliler için erişilebilir tasarımlara sahip olduğundan bu bloğa ait yönlendirici ve yardımcı materyallerde değerlendirilmiştir. Binanın plansal olarak şematik gösteriminin yer aldığı H blok girişinde yer alan kabartmalı harita ve kat planlarına ait bilgilendirici pano; okuma kolaylığı için açı oluşturacak şekilde yerleşimi, açıklama bölümünün sola dayalı olması özelliklerini barındırarak standarda uygun şekilde gözlemlenmektedir (Şekil 37). Yönlendirme işaretleri ulaşılabilir mekânlarda tekerlekli sandalye kullanıcı ve görme engelli birey için konforlu biçimde incelemeye olanak sağlayan yaklaşım sınırı, renk kontrastı, yükseklik ve eğimli yüzey gibi kriterlerden uzak bir şekilde yer almaktadır. Bilgilendirme panolarının ve yön işaretlerinin yerden yüksekliği 122 cm-160 cm arasında konumlandırılarak standartlara uygun çözümler getirilmiştir (Şekil 38). Kapı üstünde yer alan ve girişi anlatan panoların yerden yüksekliği en az 220 cm olmalı şartıyla oluşturulmuştur (Şekil 39). Mevcut tabelalarda vurgulayıcı ve algılamayı kolaylaştırıcı renk kullanımına dikkat edilirken göz kamaştırıcı özelliğine sahip malzeme tercih edilmiştir. Hissedilebilir semboller değerlendirildiğinde var olan tuvalet girişlerindeki ve merdiven korkuluklarındaki yüzeyler basit ve kolay yorumlanabilecek şekilde kabartmalı ve Braille alfabesi ile oluşturulmuştur (Şekil 40).

Şekil 36. İşaretleri yükseklikleri (TS 9111)

Şekil 37. H bloğa ait kabartmalı yazılara ve Braille alfabesini içeren pano uygulaması

Şekil 38. Yönlendirici pano uygulamaları

Şekil 39. Girişler kullanılan tabela uygulamaları

Şekil 40. WC ve korkuluktaki kabartmalı hissedilebilir semboller

2.5. Bina İç Mekânında Bulunan Diğer Tasarım Öğeleri

H blokta yer alan standartlar ve sergi mekânlarına erişim incelendiğinde kurguya dâhil olma noktasında stant ölçülerinin ve niteliklerinin engelsiz standartlardan tamamen uzak olduğu gözlemlenmiştir. Stant etrafında meydana gelen satış ve sergi aksı genişlik olarak yeterli şekildedir. Standartlarda boyutları; sergilenen ürüne erişim noktasında sorun teşkil etmektedir. Bu alanda yer alan telefon kulübelerindeki; engellilere ait yaklaşım sınırı ve yükseklik ölçüsü standartlara uygun değildir (Şekil 41).

Şekil 41. H bloğa ait stant birimlerine ve telefon kulübesine erişim ölçüleri

SONUÇ

Çalışma kapsamında Konya Mevlana Kültür Merkezi bina açık alanları ve bina iç mekânları erişilebilir çevre ve erişilebilir bina başlıkları altında incelenmiştir. Çalışmada mevcut durum; fotoğraflama, ölçüm ve gözlemler ışığında ulusal ve uluslararası erişilebilir çevre standartları ve erişilebilir bina standartları doğrultusunda oluşturulan tablolar aracılığı değerlendirilmiştir (Ek 1 ve Ek 2). Bina açık alanları ve bina iç mekânları erişilebilirlik değerlendirilmesinde fiziksel engelli kullanıcıların kültür merkezine ulaşım ve erişim hususlarında sıkıntı yaşadıkları, hareket özgürlüklerinin oldukça kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda tespit edilen sorunlar için öneriler bina açık alanları ve bina iç mekânları başlıkları ile maddeler halinde sunulmaktadır.

Bina açık alanları için öneriler;

- Yaya geçidinde bulunan tahrip olmuş yüzeyler değiştirilmeli ve görme engelliler için sesli uyarıcılara yer verilmelidir.
- Yaya kaldırımlarında ve yol akslarında görme engelliler için ulaşımı ve yönlenmeyi kolaylaştırıcı duyumsanabilir kılavuz çizgiler girişten itibaren standartların sağladığı ölçüde oluşturulmalıdır.
- Yaya yollarındaki malzemelerin sıkı ve pürüzsüz olmasına dikkat edilerek delikli, oluklu ve parlamaya sebep olan malzemelerden kaçınılmalıdır. Alanda rahat ve güvenli erişim sağlanabilmesi için kaygan olmayan ve girinti çıkıntısı az olan döşeme malzemesi kullanılmalıdır.
- Yaya yolları boyuna eğimi % 4 enine eğimi %2 sağlayacak şekilde düzeltilmelidir.
- Yürüyüş yolları üzerinde yer alan donatı elemanlarının; 60 cm' lik bir alanda çevresi duyumsanabilir yüzeyle çevrilmelidir.
- Açık alanda düzenlenen merdivenlerde; engelli bireyler için ilk ve son basamakta duyumsanabilir yüzey oluşturulmalı, merdivenlerin yanlarında rampalar olmalı, korkulukları duyumsanabilir yüzey barındıran iki farklı yükseklikte küpeşte yüzeyine sahip tasarımlara çevrilmeli, merdivenlerin yanında aydınlatma elemanı kullanılmalıdır.

- Merdivenlerde uygun basamak genişliği ve rıht uygulanmalıdır. Rıht ve basamak farklı renklerde olmalıdır. Basamak ucunda 2,5 cm eninde koruyucu kaymaz bant bulunmalıdır.
- Alanda bulunan amfi tiyatroya ulaşım için rampa veya asansör düzenlemesi getirilmeli, tekerlekli sandalye kullanıcısı için boş veya takılır sökümlü koltuk uygulaması yapılmalıdır. Amfi tiyatronun rıht *yükseklikleri ve basamak genişlikleri yeniden düzenlenerek ergonomik hale getirilmelidir.*
- Alanda bulunan otopark alanı çizgileri engelliler için erişim koridoru (ideal 390 cm) sağlayacak şekilde ölçülendirilip oluşturulmalıdır. Park alanına görünür, okunur ışıklı yön gösterici engelli levhası ve engelli park işareti konulmalıdır. Otopark ile yapı arasındaki kaldırım yüksekliği 3 cm olmalı ve rampa oluşturulmalıdır.

Bina iç mekânları için öneriler;

- Kültür Merkezinde düzenlenen H blokta yer alan engelli girişinde rampa ve merdivenlerde uyarıcı yüzey oluşturulmalı, rıht ve basamaklar farklı renkte olmalı, giriş sahanlıklarında bulunan döşemeler kaymaz malzemedendir yapılmalıdır. Merkeze ait tüm girişlerde 1,3 cm den fazla olan eşik düzenlemeleri iyileştirilmelidir.
- Bina girişlerinde yer alan merdiven ve rampalara koruyucu bordür eklenmeli, korkuluk düzenlemesi yapılmalı, başlangıcında ve sonlarında duyumsanabilir döşeme oluşturulmalıdır.
- Bina giriş hollerinde yer alan güvenlik ve banko düzenlemeleri sirkülasyonu *kısıtlamayacak* şekilde yerleştirilmelidir. Danışma bankoları farklı yükseklikte kurgulanarak her birey ile göz teması kurulmalıdır.
- Sultan Veled Konferans Salonunda bulunan engelli rampasının genişliği en az 1 cm, eğimi % 2 olacak şekilde düzeltilmelidir. Rampalardaki korkuluk düzenlemeleri 70 cm ve 90 cm olmak üzere iki farklı yükseklikte küpeşteye sahip olmalıdır. Rampaların başında ve sonunda 1,5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda bir alan bulunmalıdır. Rampa uygulaması tekerlekli sandalye kullanıcısının sirkülasyonu boyunca tekrarlanmalı, kesintiye uğradığı noktalar için engelli asansörü uygulaması düşünülmelidir.
- Merdivenlerde 4 cm et kalınlığındaki kaymaya dayanıklı bant insanlara

rehberlik etmesi için basamak ile zıt renkte olmalıdır. Sahanlıklarda uygun hissedilebilir yüzeyler oluşturulmalıdır. Yüksekliği 203 cm'den az olan merdiven altı kapatılmalıdır.

- Tekerlekli bir kullanıcı için asansörlerin kabin genişliği en az 95 cm- 145 cm olmalı daha küçük kabinler yenisiyle değiştirilmelidir. Yerden yüksekliği 140 cm den fazla olarak monte edilmiş çağırma butonu ve kontrol panellerinin yeri değiştirilmelidir. Mevcut asansörün önünde yeterli sahanlık alanı bulunmadığından tehlike belirtici işaretler konulmalıdır.
- Bina içindeki yatay sirkülasyon akslarında 60 cm genişliğinde sürekli kılavuz çizgileri yaya hareketine paralel yerleştirilmeli ve aks boyunca tutunma barları oluşturulmalıdır.
- Bina içinde bulunan açılır kanatlı kapılar sürgülü kapılar ile değiştirilmeli, en az 120 cm genişliğinde kapı açıklıkları oluşturulmalıdır.
- Koridor boyunca bulunan kolonların köşeleri yuvarlatılmalı, çevresinde duymasanabilir yüzey oluşturularak *çarpma tehlikesi giderilmelidir*.
- Tavana ve duvara monte edilmiş işaretler yerden en az 2,2 m yükseklikte, diğer işaretler ise zeminden 1,2 m – 1,6 m yükseklikte oluşturulmalıdır. Mevcutta bulunan işaretler, parlamayı önleyici malzemeden oluşturulmalı ve haritalar, kat planları okuma kolaylığı için 20° - 30° arasında açı oluşturacak şekilde monte edilmelidir.

Çalışmada özellikle kültür merkezlerinin erişilebilirlik ile ilgili standartlara sahip olmasının son derece önemli olduğu bu nedenle toplumun her kesimi tarafından yoğun kullanılan bu tür binaların standartlarda önerilen düzenlemelere göre tasarlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca belirlenen standartlar ile ilerdeki tasarımlar için bir rehber oluşturmuştur.

KAYNAKÇA

- ANSI A117.1, 2009 American national standard for buildings facilities providing accessibility and usability for physically handicapped people. American National Standard Institute: New York.
- Barnes, Colin, Geoffrey Mercer ve Tom Shakespeare, 1999, Exploring Disability: A sociological introduction. Cambridge: Polity Press.
- BM, 2004, Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.
- BS 5810, 1979, Access for the disabled to buildings. British Standard Institution: London.
- DIN 18024-01, 1998, Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie Spielplätze.
- Dünya Engelliler Vakfı (DEV), 2011, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu, DEB Akreditasyon Merkezi, İstanbul.
- Hanson, Julianne, 2004, “The Inclusive City: Delivering a More Accessible Urban Environment Through Inclusive Design.” RICS Cobra 2004 International Construction Conference: Responding to Change. York, UK.
- ISO 9241-12, 1998, Ergonomic requirements for office work with visual display terminals (VDTs) -- Part 12: Presentation of information. International Organization for Standardization.
- Kalaycı, A., Kutay, E.L., Kesim G.A., 2006, Ergonomik Kent ve Engelliler, Kent ve Sağlık Sempozyumu, Bursa.
- Preiser, Wolfgang FE ve Elaine Ostroff, 2001, Universal design handbook. McGraw Hill Professional.
- Story, Molly Follette; Mueller, James L.; Mace, Ronald L.1998, The Universal Design File Designing for People of All Ages & Abilities, Center for Universal Design, NC State University.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (ÖZİ), 2011, Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, Ankara

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018, Otopark Yönetmeliği, Ankara.

The Center for Universal Design, 1997, Universal Design. North Carolina State University.

TS 12576: Şehir İçi Yollar- Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemlerin Tasarım Kuralları.

TS 9111: Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları, Türk Standartları Enstitüsü, 1991.

United Nations A/RES/48/96, 20 December 1993, Standard rules on the equalization of opportunities for persons with disabilities. 85th plenary meeting.

Web İletisi 1: <http://www.mkm.gov.tr/sayfadetay.php?mID=82>

Web İletisi 2: <https://www.google.com.tr/maps/place/Mevlana>

Ek: 1 Mevlana Kültür Merkezi bina açık alanlar erişilebilirlik değerlendirmesi (ÖZİ 2011, DEV 2011, TS9111, TS12576, DIN 18024, BM 2004, Otopark yönetmeliği 2018)

Tablo Ek.1a

ÇEVRE ELM.	DEĞERLENDİRME KRTİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
YAYA GEÇİDİ	Yaya geçitleri, yer işareti (zebra çizgileri) ile iyi belirtilmelidir	+	TS12576-1.3.1.7
	Trafik işaret lambaları işitme, ışıklı ve yaya figürlü, devamlı ses (akustik) uyarı işareti bulunmalıdır.	-	TS12576-1.3.5.1
YAYA KALDIRIMLARI	Genişliği en az 150 cm olmalıdır (ideal 200 cm).	+	TS12576-1.2.1
	Enine kesitinin eğimi %2'den küçük olmalıdır.	+	TS12576-1.12.4.1.5
	Döşeme kaplaması, kaymayı önleyici, parlamayan ve yürümeye elverişli bir dokuda olmalıdır.	+	TS12576- 1.2.3
	Kaldırım yüksekliği en fazla 15 cm, en az 3 cm olmalıdır.	--	TS12576-1.2.1
	Taşıt yolundaki yaya geçidine doğru %8 eğimde rampa yapılmalıdır.	+	TS12576-1.2.7.2
	Bulunan engellerin 60 cm' lik bir alanda çevresi duyumsanabilir yüzeyle çevrilmelidir.	--	BM 2004, TS12576 önerilmekte.
	Yürüyüş güzergâhına dik olacak şekilde ızgara yerleştirilmelidir.	--	TS12576
	Kılavuz izleri yaya hareketine paralel olacak şekilde basit yerleştirilmeli, 60 cm genişliğinde olmalıdır.	-	BM 2004, TS12576 önerilmekte.

Tablo Ek.1b

ÇEVRE ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
RAMPALAR	En az 90 cm genişlikte olmalıdır.	+	TS9111
	10 m.ye kadar olan rampaların eğimi %8'den dik olmamalıdır. 10 m. den daha uzun rampalarda en fazla eğim %6 olmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.6
	Sahanlıklarda manevra alanı en az 1,5 m x 1,5 m olmalıdır.	+	TS12576-1.3.8.7
	Bir rampadan ikinci bir rampaya geçiş varsa en az 250 cm'lik düz dinlenme alanları yapılmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.6
	Rampaların başında ve sonunda 1,5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda bir alan bulunmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.3
	Küpeşterler rampa başlangıç ve bitiminde 45 cm daha devam etmelidir.	--	TS12576-1.3.8.5
	20 cm yüksekten fazla bir kot farkını geçerken rampanın bir veya iki tarafına küpeşte yapılmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.5
	Rampaların yüzeyleri sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.4

Tablo Ek.1c

ÇEVRE ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
MERDİVENLERİ	Genişlik küpeşteden küpeşteye en az 180 cm olmalıdır.	+	TS12576-1.3.9.2.2
	Maksimum rıht yüksekliği 15 cm olmalıdır.	+	TS12576-1.3.9 ve TS9111
	Basamak ve rıhtlar ayrı renkte gösterilmelidir.	--	TS12576-1.3.9.1
	Basamak ucunda 2,5 cm eninde koruyucu kaymaz bir şerit bulunmalıdır.	--	TS12576-1.3.9.1
	Yükseklik farkı 180 cm'in üstünde ise merdivenler arasında 200 cm'lik sahanlık olmalıdır.	-	TS12576-1.3.9.2
	Merdiven başlangıç ve bitiminde en az 60 cm genişliğinde duyumsanabilir (farklı renk ve doku vs.) yüzeyler olmalıdır.	-	DIN 18024-1
	Küpeşterler, merdivenlerin duyumsanabilir doku farklılığına sahip işaret içermelidir	--	DIN 18024-1
	Korkuluk yükseklikleri 80-90 cm arasında olmalıdır.	+	TS9111
	Yüzey kaplamaları pürüzlü, kaymayı önleyen malzeme kullanılmalıdır.	--	TS12576-1.3.7.14
	Merdivenlerin yakınında aydınlatma elemanı olmalıdır.	--	TS12576-1.3.7.12

Tablo Ek.1d

ÇEVRE ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
TAŞIT OTOPARK YERLERİ	Yol genişliği en az 120 cm olmalı, en fazla 2 m ile sınırlandırılmalıdır.	+	DIN 18024-1
	Yolların boyuna eğimi en fazla %4, enine eğimi %2 olmalıdır.	--	DIN 18024-1
	Açık ve yeşil alanlardaki zemin kaplamaları yönlendirici, kaymaz ve güvenilir nitelikte olmalıdır.	-	DIN 18024-1
	Yan yolların aydınlatmasında ise aydınlık alanın profili en az 90 cm genişliğinde, 230 cm yüksekliğinde olmalıdır.	+	DIN 18024-1
	Kılavuz izleri yaya hareketine paralel olacak şekilde basit yerleştirilmeli, 60 cm genişliğinde ve sürekli olmalıdır.	-	DIN 18024-1
	Zemin kaymayı önleyen ve giriş çıkışı belirleyen ayrı malzemelerle kaplanmalıdır.	--	DIN 18024-1

Tablo Ek.1e

ÇEVRE ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
ALANLAR (Ana Yollar, Yan Yollar, Alana Girişler)	Tüm tesisteki park yeri sayısının %5'i kadar otopark yeri ayrılmalıdır.	-	Otp. Yönt. 4.madde, TS10551
	Park yeri en az 360 cm genişliğinde olmalıdır (ideal 390 cm).	-	BM 2004, TS12576 önerilmekte.
	Yön gösterici özürlü levhası ile yerde özürlü park işareti koyulmalıdır.	--	TS12576-1.5
	Otopark giriş-çıkışlarında yol kotu ile aynı veya en fazla %8'i geçmeyen rampa olmalıdır.	--	TS12576-1.5
	Kaldırım rampası yapılmalı ve bordür taşı yüksekliği 3 cm olmalıdır.	--	TS12576-1.5.1.4
	İki park yeri arasında 1,2 m genişliğinde bir erişim koridoru olmalıdır.	--	BM 2004, TS12576 önerilmekte.
	Zemin kaymayı önleyen ve giriş çıkışı belirleyen ayrı malzemelerle kaplanmalıdır.	--	TS12576-1.5.1.3

Tablo Ek.1f

ÇEVRE ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
KENT MOBİLYALARI	Engeller etrafında dokunulur ve kontrast renkli işaretler, yükseklikleri 70 cm'den az yapılmamalıdır.	-	TS12576-1.8.5
	Yüzey kaplamalarında doku farklılaşması yaratılarak donatıların konumları tanımlanmalıdır	-	TS12576-1.8.7
	Oturma bankları 100 m-200 m gibi düzenli aralıklarla yerleştirilmeli	-	BM 2004, TS12576 önerilmekte.
	Oturma bankının yanında tekerlekli sandalyeler için 120 cm'lik alan bırakılmalı,	-	BM 2004, TS12576 önerilmekte.
	Çöp kutuları yüksekliği en az 90 cm, en çok 120 cm olmalıdır.	+	TS12576-1.11

Ek: 2 Mevlana Kültür Merkezi bina iç mekânları erişilebilirlik değerlendirmesi (ÖZİ 2011, DEV 2011, TS9111, TS12576, DIN 18024, BM 2004)

Tablo Ek.2a

BİNA ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
BİNA GİRİŞLERİ	Binaların en az bir girişine engelsiz ulaşım ve giriş olanağı sağlanmalıdır.	+	TS9111
	Ana giriş kapısının genişliği, çift kanatlı kapılarda, kanatlardan birinin genişliği en az 1 m olmak üzere toplam 1,5 m' den daha az olmamalıdır.	+	TS9111
	Giriş eşiksiz düzenlenmeli, eşik yapma zorunlu ise yüksekliği en fazla 1,3 cm olmalıdır.	-	TS9111
	Bina giriş rampalarının net genişliği kamu yapılarında en az 1 m olmalıdır.	+	TS9111
	Giriş rampalarının eğimi 1:12 (%8).den fazla olmamalıdır.	--	TS9111
	Korkuluklar rampa yüzeyinden 90 cm yükseklikte olmalıdır.	--	TS9111
	Korkuluk üzerinde 70 cm ve 90 cm olmak üzere iki ayrı yükseklikte küpeşte yapılmalıdır.	-	TS9111
	Rampaların kenarlarında kenar korumaları en az 5 cm yükseklikte düşünülmelidir.	-	TS9111
	Merdivenlerde Maksimum riht yüksekliği 15 cm olmalıdır.	--	
	Merdiven başlangıç ve sonlarında 1,2 m uzunluğunda duymasanabilir yüzey kaplaması ile merdiven işaretlenmelidir.	-	TS9111
	Giriş üzerinde yüksekliği 2,03 m' den alçak olan aydınlatma elemanı ya da sarkan tabela vb. donatı bulunmamalıdır.	+	TS9111
	Ana girişlerde; 1,25 m x 1,25 m ebadında algılanabilir dokuda ayrı bir zemin kaplaması kullanılmalıdır.	-	TS12576-1.7.5
	Bina girişine bağlantı yolu üzerinde görme engelliler için 50 cm genişliğinde ayrı bir yürüme şeridi yapılmalıdır.	-	TS12576-1.7.6
Zemin kaymayı önleyen ve giriş çıkışı belirleyen ayrı malzemelerle kaplanmalıdır.	--	TS9111	

Tablo Ek.2b

BİNA ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
BİNA İÇİ YATAY SİRKÜLASYON	Standart olarak rahat geçiş için 81,5 cm' lik bir genişlik gereklidir(ideal 91,5).	+	TS9111
	Eğer iki yönlü geçiş varsa rahat bir ulaşım için 1,625 m gereklidir.	+	TS9111
	Tekerlekli sandalyenin 180° dönüşü için gerekli genişlik en az 1,5 m' dir.	+	TS9111
	Girinti veya çıkıntıların (kolon vb.) köşeleri yuvarlatılmalıdır.	+	TS1276
	Sirkülasyon akslarında yüksekliği 68,5 cm aşmayan tutunma barları olmalıdır.	--	TS9111
	Kılavuz izleri yaya hareketine paralel olacak şekilde basit yerleştirilmeli, 60 cm genişliğinde ve sürekli olmalıdır.*	-	BM 2004, TS12576
	Yüzey kaplamaları pürüzlü, kaymayı önleyen malzeme kullanılmalıdır.	--	TS12576

Tablo Ek.2c

BİNA ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART
İŞARETLER VE LEVHALAR (uyarıcı, yönlendirici)	İşaretler döşeme ve zemin yüzeyinden 1,2 m- 1,6 m yükseklikte olmalıdır.	--	TS9111
	Tavana ve duvara monte edilmiş işaretler yerden en az 2,2 m yükseklikte olmalıdır.	+	TS9111
	Yön belirten işlevsel işaretler Braille ve hissedilebilir kabartmalı işaret levhalarını içermelidir.	+	TS9111
	İşaretlemede kırmızı-yeşil renk kombinasyonundan ve parlamaya neden olan malzemeden kaçınılmalıdır.	-	TS9111
	Kapı işaretleri duvarda, kapının mandalının bulunduğu tarafta konumlanmalıdır.	--	TS12576- 1.10.5
	Haritalar ve kat planları 20°-30° arasında açı oluşturacak şekilde monte olmalıdır.	+	TS9111

Tablo Ek.2d

BİNA ELM.	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	SONUÇ	İLGİLİ STANDART	
BİNA İÇİ DÜŞEY SİRKÜLASYON	Rampalar	Rampalarının net genişliği en az 90 cm, tercihen 1 m olmalıdır.	+	TS9111
		Rampaların uzunluğu 9 m fazla olmamalıdır.	--	TS9111
		10 m.ye kadar olan rampaların eğimi %8'den dik olmamalıdır. 10 m. den daha uzun rampalarda en fazla eğim %6 olmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.6
		Rampaların başında ve sonunda sahanlık olmalıdır.	+	TS9111
		Rampaların duvar tarafında korkuluk yapılmalıdır.	+	TS9111
		Rampaların başında ve sonunda 1,5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda bir alan olmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.3
		Korkuluk üzerinde 70 cm ve 90 cm olmak üzere iki ayrı yükseklikte küpeşte yapılmalıdır.	-	TS9111
		Rampanın başında ve sonun da küpeşte üzerinde kabartmalı yazılı yönlendirici işaret bulunmalıdır.	+	TS9111
		Rampalar düz, sert, sabit ve kaymaz yüzeye sahip olmalıdır.	+	TS9111
		Rampaların başında ve sonunda 1,5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda bir alan bulunmalıdır.	-	TS12576-1.3.8.3
	Merdivenler	Rampa yatay uzunluğu 2 m. den fazla ise veya rampa yüksekliği 15 cm'den fazla ise rampanın her iki tarafında korkuluk bulunmalıdır.	-	TS9111
		Genişlik küpeşteden küpeşteye en az 180 cm olmalıdır.	+	TS12576-1.3.9.2.2
		Basamak ve rıhtlar ayrı renkte gösterilmelidir.		TS12576-1.3.9.1
		Maksimum rıht yüksekliği 15 cm olmalıdır.	+	TS9111
		Basamak ucunda 2,5 cm eninde koruyucu kaymaz bir şerit bulunmalıdır.	+	TS12576-1.3.9.1
		Merdiven başlangıç ve sonlarında 1,2 m uzunluğunda duymasanabilir yüzey kaplaması içeren sahanlık olmalıdır.	-	TS12576-1.3.9.2
		Merdivenler dik ve kavisli olmamalı ve güvenli olmalıdır.	+	TS9111
		Küpeşterler, merdivenlerin duymasanabilir doku farklılığına sahip işaret içermelidir.	+	DIN 18024-1
		Korkuluk yükseklikleri 80-90 cm arasında olmalıdır.	+	TS9111
		Küpeşte ve korkuluklar merdivenin son basamağından en az 45 cm daha uzun olmalıdır.	+	TS12576-1.3.8.5
	Asansör	Yüksekliği 203 cm den az olan merdiven altları kapatılmalıdır.	--	TS12576-1.8.6
		Yüzey kaplamaları pürüzlü, kaymayı önleyen malzeme kullanılmalıdır.	--	TS12576-1.3.9
		8 kişilik bir asansör için önüne en az 1,525 m x 1,525 m alan bırakılmalıdır.	-	TS 12576-13.7.19
		Kabin içi en az 95 cm x 145 cm olmalıdır.	+	TS9111
		Kabin kapı açıklığı en az 91,5 cm olmalıdır.	+	TS9111
		Kabin içinde, yerden 85 cm - 90 cm yükseklikte tutunma barları olmalıdır.	--	TS 12576-13.7.19
	Çağırma düğmelerinin orta noktası yerden 1,065 m yükseklikte olmalıdır.	--	TS9111	
	Mevcut yapıda iyileştirme adına eklenen engelli asansör platformu düzenlenmelidir.	+	TS9111	